

Concept 5 20201104

Groningen, 6 november 2020

(Aanhef)

Bestuurders van Rijk en Regio hebben vandaag aanvullende afspraken gemaakt over de veiligheid en versterking van woningen en gebouwen in het aardbevingsgebied¹. De afspraken betreffen maatregelen die bewoners nieuwe perspectieven bieden, en een tegemoetkoming voor het lange wachten in onzekerheid en spanning. Het gaat om afspraken die bedoeld zijn om de aanpak van versterking te versnellen en te vereenvoudigen, met meer keuzemogelijkheden en regie voor bewoners. En het gaat om afspraken op hoofdlijnen, die in veel gevallen nadere uitwerking nodig hebben. De kosten van de aanvullende maatregelen bedragen ruim 1,5 mld. Voor de uitvoering ervan trekt het kabinet PM 1,42 mld euro uit. De regionale overheden dragen PM € 100 mln bij uit het Nationaal Programma Groningen (NPG). In deze brief lichten we de gemaakte afspraken toe. Het complete overzicht van afspraken treft u als bijlage aan.

Veiligheid, versnelling, duidelijkheid en perspectief

Er zijn drie redenen om aanvullende bestuurlijke afspraken te maken. De eerste reden is de al eerder ingezette verlaging van de aardgaswinning, en de versnelde afbouw ervan naar nul, in 2022, waartoe in 2018 is besloten. De tweede reden is de trage voortgang van de versterking tot nu toe. Met een andere aanpak beogen Rijk en Regio wonen in Groningen in veel kortere tijd net zo veilig te maken als in de rest van Nederland. En dat zonder overbodige ingrepen in woningen en gebouwen, en met een financiële vergoeding voor bewoners die al lang in onzekerheid leven, en wachten op duidelijkheid. De derde reden is het bieden van perspectief aan Groningen. Er zijn aanvullende investeringen nodig om de nadelige effecten van de gevolgen van gaswinning tegen te gaan.

De aardbevingen zijn nog niet voorbij, en de grote problemen die bewoners daardoor hebben evenmin. Bestuurders van Rijk en Regio zien dat onder ogen en werken hard aan de oplossing ervan. Tegelijk willen we ook samen vooruitkijken. We zullen gemeenteraden en Provinciale Staten informeren over de uitwerking van de afspraken die er nu liggen. Ook woningcorporaties worden daarbij betrokken. De corporaties maken met hun huurders aparte afspraken over de uitwerking ervan voor hun woningen.

De achtergrond: minder gaswinning, minder aardbevingen, minder onveiligheid

Door de afbouw en het stoppen van de gaswinning neemt het risico op (zware) aardbevingen af. Daardoor hoeven er steeds minder woningen worden versterkt en zijn minder ingrijpende maatregelen nodig om woningen die wel versterkt moeten worden aardbevingsbestendig te maken. De nieuwste NPR voor aardbevingsbestendig bouwen wijst dat uit. De Nederlandse praktijkrichtlijn voor aardbevingsbestendig bouwen wordt periodiek geactualiseerd, met als belangrijkste variabele de hoeveelheid aardgas die uit de bodem wordt gehaald. De laatste actualisatie van de NPR wordt op 1 januari 2021 verwacht.

Intussen gaat de ingezette versterkingsoperatie door. Alle ruim 26.000 adressen die op grond van eerdere risicoanalyses onveilig werden geacht worden beoordeeld, en zo nodig versterkt. Voor zo'n 13.000 adressen (groep A) was in oktober 2020 een versterkingsadvies opgesteld. Dat is gebeurd op grond van eerdere versies van de NPR.

Ongeveer 10.000 woningen (groep C) wachten nog op een beoordeling.

Voor ongeveer 4.000 (groep B) van de ruim 26.000 woningen gelden bijzondere omstandigheden. Zij zijn qua type woning en geografische ligging sterk vergelijkbaar met de groep van 13.000

¹ De bestuurlijke afspraken betreffen de gemeentes Appingedam, Delfzijl, Groningen, Het Hogeland, Loppersum, Midden-Groningen en Oldambt

(groep A) waarvoor een versterkingsadvies is opgesteld. Bij een beoordeling op grond van de huidige NPR zouden de meeste van deze 4.000 woningen minder ingrijpend of helemaal niet hoeven te worden versterkt. Maar dat zou leiden tot een lastig uit te leggen ongelijkheid, en ook tot grote problemen bij de goede inrichting van straten, buurten en wijken. Daarom is bij het maken van de bestuurlijke afspraken bijzondere aandacht besteed aan deze woningen. De lijst van ca. 4.000 woningen hebben Rijk en Regio opgesteld op voordracht van de gemeentes.

Deze bestuurlijke afspraken vragen nadere uitwerking om te weten wat dit exact betekent voor elke individuele inwoner, daar zijn wij ons van bewust. Die uitwerking zal naar verwachting de resterende weken van 2020 en de eerste helft van 2021 in beslag nemen. De tijd is nodig om ervoor te zorgen dat Groningen en de Groningers weten waar ze aan toe zijn en alle nadelige gevolgen van de aardgaswinning uiteindelijk naar behoren te kunnen wegnemen of te compenseren.

De gemaakte afspraken komen bovenop alle eerdere afspraken voor herstel van aardbevingsschade en de versterking van woningen en gebouwen. Die betaalt het Rijk, dat ze verhaalt op de NAM. We lichten de aanvullende afspraken hieronder toe.

De maatregelen

Woningen met versterkingsadvies. Rijk en Regio zijn het erover eens dat de ongeveer 13.000 versterkingsadviezen die al zijn uitgebracht moeten worden uitgevoerd: bewoners hebben daar recht op, ook al zou een advies dat wordt opgesteld met de kennis van nu tot minder versterking leiden. Het bestuursakkoord biedt deze bewoners wel een alternatief. Zij kunnen – tenzij de uitvoering van het advies al is begonnen – ook kiezen voor een vergoeding van 30.000 euro. Een deel van dit budget (17.000 euro) is te besteden aan woningverbetering en een deel van het budget (13.000 euro) is vrij besteedbaar. Bij die vergoeding hoort een nieuwe beoordeling, op grond van de huidige inzichten, en uitvoering van de versterkingsmaatregelen die voortkomen uit dat nieuwe versterkingsadvies. Om een verantwoorde keuze te kunnen maken kunnen bewoners hierbij onafhankelijk advies krijgen; een uitdrukkelijke wens van de maatschappelijke organisaties die zijn betrokken bij de voorbereiding van de gemaakte afspraken.

Woningen zonder versterkingsadvies. De beoordeling van de ongeveer 10.000 woningen die nog niet zijn beoordeeld vindt plaats op grond van de actuele inzichten over versterking. Dat zal voor deze woningen naar verwachting leiden tot minder of geen versterkingsmaatregelen. Omdat veel van de betrokken bewoners al lang wachten, krijgen ook zij een vergoeding aangeboden. Die bedraagt in hun geval 17.000 euro, te besteden aan woningverbetering.

“Clusterwoningen.” Bij de resterende 4.000 woningen gaat het om adressen die nog niet zijn beoordeeld op noodzakelijke versterking. Maar ze zijn wel opgenomen in de gemeentelijke versterkingsplannen, omdat deze woningen sterk lijken op als onveilig beoordeelde woningen, of in de directe omgeving van deze te versterken woningen staan. Het doel van deze “clustering” is te voorkomen dat in buurten, straten of wijken grote verschillen ontstaan in de versterkingsaanpak van vergelijkbare woningen, met sociale ontwrichting als gevolg. Door gelijke woningen gelijk te zo veel mogelijk behandelen wordt een samenhangende en logische aanpak van de versterking bevorderd. Hierbij zijn verschillende opties mogelijk. Daarvoor verwijzen we u naar de tekst van het overzicht van de bestuurlijke afspraken.

Voor alle maatregelen die te maken hebben met deze “clustering” van woningen stelt het Rijk €300 mln beschikbaar.

Verbetering overige woningen. Eigenaren van andere woningen in het aardbevingsgebied – en buiten de scope van de versterkingsopgave – komen in aanmerking voor een subsidie van 10.000 euro voor woningverbetering en -verduurzaming. Woningcorporaties krijgen hier ook geld voor. Huurders ontvangen een eenmalig bedrag van € 750 euro, als compensatie voor de onzekerheid waarin zij lange tijd hebben verkeerdt. In totaal is hier € 435 mln beschikbaar.

Oplossen knelpunten, schrijnende gevallen en specifieke groepen. De Nationaal Coördinator Groningen (NCG) gaat de uitvoering van individuele maatregelen verzorgen, in nauw overleg met gemeentes en woningcorporaties, die hierbij een belangrijke rol krijgen. De NCG krijgt 100 mln om knelpunten op te lossen. Daarnaast komt er een bedrag beschikbaar van 50 mln euro om schrijnende gevallen op te lossen, waarvan 10 mln wordt gedekt uit het gebiedsfonds. Bijvoorbeeld voor situaties waarin woningen onveilig zijn, maar niet duidelijk is wat de precieze oorzaak daarvan is. Ook deze regeling moet nog nader worden uitgewerkt.

Voor het oplossen van problemen met de gebouwen van agrariërs en midden- en kleinbedrijf, met erfgoed, en voor de sociaal-emotionele ondersteuning van bewoners komt 50 mln beschikbaar. De uitwerking hiervan is nog punt van nadere bespreking, ook met de betrokkenen zelf.

Gebiedsfonds. Voor de inrichting van versterkingsgebieden wordt het genoemde gebiedsfonds van PM 300 mln euro ingesteld. Dat geld is bedoeld voor werkzaamheden in de openbare ruimte, aan wegen, fietspaden en trottoirs en rioleringen (o.a. de zogenoemde inpassingskosten). Het Rijk draagt hier 250 miljoen aan bij, de Regio zelf 50 miljoen, afkomstig uit het Nationaal Programma Groningen. Dit geld wordt besteed binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Over de verdeling van dit geld maken de partijen nog nadere afspraken. Gemeentes krijgen het beheer ervan, met de opdracht hierover verantwoording af te leggen over het Rijk.

Organisatiekosten. Voor de extra organisatiekosten van de aanvullende maatregelen stelt het Rijk 70 mln beschikbaar voor de jaren 2020 t/m 2024

Toekomstperspectief

Naast de investeringen in woningen en integrale programma's worden dit jaar nadere bestuurlijke afspraken gemaakt op kabinetsniveau, waarin Rijk en Regio samenwerken aan een toekomstagenda Groningen. Inzet van de toekomstagenda is de economische en duurzame ontwikkeling van de Regio, dat bestaat uit het bundelen van bestaande middelen en expertise en het ontwikkelen van samenwerking op kansrijke projecten rondom thema's als woningbouw en de energietransitie. Als bijdrage aan deze nader op te stellen ambitieuze toekomstagenda reserveert de Regio € 50 miljoen vanuit het NPG.

Financieel overzicht akkoord

Onderdeel akkoord	Bedrag
Woningen "versterkingsopgave" zonder versterkingsadvies	€ 170
"Clustering" en gebiedsfonds	€ 600
Knelpuntenpot NCG	€ 100
Woningverbetering aardbevingsgebied (koop en huur)	€ 435
Schrijnende situaties	€ 50 (waarvan 10 uit gebiedsfonds)
Agro, MKB, erfgoed en sociaal	€ 50
Organisatiekosten	€ 70
Regionale bijdrage NPG aan Toekomstagenda	€ 50 (NPG)
Bijdrage Rijk aan Toekomstagenda	PM
Totaal	€ 1.515

Wat gaat er verder gebeuren? Randvoorwaarden bij de bestuurlijke afspraken

Rijk en Regio werken de inhoud van de afspraken de komende weken en maanden verder uit. Een belangrijk aandachtspunt is de afstemming met het Instituut voor Mijnbouwschade (IMG), dat de schade aan gebouwen afhandelt. Een ander aandachtspunt is de handelingsruimte die de NCG

krijgt voor de uitvoering van het akkoord. De NCG blijft werken op basis van het plan van aanpak dat iedere gemeente opstelt. De gemeentelijke plannen worden gebundeld in een Meerjaren versterkingsplan. De NCG krijgt de ruimte de uitvoering daarvan goed en slagvaardig te organiseren.

Rijk en Regio maken de komende weken nadere afspraken over de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking ("governance"). Daarin staat de uitwerking van deze bestuurlijke afspraken en het signaleren en aanpakken van mogelijke knelpunten centraal.

Samen met het Groninger Gasberaad en de Groninger Bodembeweging evalueren Rijk en Regio hoe de samenwerking tussen IMG en NCG verloopt, en welke verbeteringen daarin mogelijk zijn.

Ook communicatie is een belangrijk aandachtspunt: Rijk en Regio gaan gezamenlijk campagne voeren om bewoners duidelijk te maken wat hun rechten zijn. Daarbij geven zij gehoor aan de oproep van de Nationale Ombudsman om de situatie van bewoners als uitgangspunt te nemen, en hen optimaal te informeren over hun rechten. De informatiecampagne begint met advertenties in regionale media en informatie op de websites van gemeentes, provincie en Rijk. De komende weken en maanden krijgen bewoners ook persoonlijk bericht, met daarbij het aanbod zich te laten ondersteunen door onafhankelijke deskundigen, zoals hiervoor aangegeven. Voor de communicatie met huurders werken gemeentes, provincie en Rijk nauw samen de woningcorporaties.

De bestuurlijke afspraken gaan uit van een afname van seismische activiteit, door de sterke vermindering van de aardgaswinning in de afgelopen jaren en de stopzetting ervan in 2022. Als tegen de verwachting toch zware aardbevingen plaatsvinden worden de gemaakte afspraken opnieuw bezien. Dat gebeurt ook als de winning van aardgas weer zou worden hervat.

Tot slot

Met deze aanvullende afspraken en met de uitvoering van de eerder genomen maatregelen zetten Rijk en Regio belangrijke stappen om bewoners veiligheid, duidelijkheid en perspectief te bieden. We realiseren ons dat alle problemen daarmee niet zijn opgelost. Er zullen nog aardbevingen plaatsvinden en wij zijn ons ervan bewust dat bewoners niet direct van gevoelens van onveiligheid en onzekerheid af zullen zijn. Daarom willen wij benadrukken dat de versterkingsoperatie en de schadeafhandeling niet nu eindigen. Herstel van schade blijft doorgaan waar dat nodig is, en versterking van woningen en gebouwen ook.

We hopen en vertrouwen erop dat Groningen en de Groningers door de gemaakte afspraken voortvarend uit te voeren spoedig weer meer vooruit kunnen kijken, met als wenkend perspectief een leefbare en toekomstbestendige regio, in een nieuw tijdperk zonder gaswinning.